

Arkivlänet Västernorrland, inriktning 2008 och några goda exempel

Västernorrland har en unik miljö för utveckling av arkivverksamheter, från traditionell arkivverksamhet till framställning, hantering och forskning kring elektroniska dokument och informationssystem. Årets första rapport är några nedslag i "Arkivlänet – ABM-länet" (där ABM står för - arkiv, bibliotek, museer i samverkan).

Arkivklustret

Våren 2007 samlades företrädare för några arkivverksamheter för att diskutera framtidsfrågor. En arbetsgrupp formerades med uppdrag att identifiera de relativa fördelar som finns inom klustret. Arbetsgruppen består av Tom Sahlén, Sundsvalls kommunarkiv, Carina Strömberg, Landsarkivet i Härnösand, Göran Samuelsson, MIUN, Christer Troselius, Länsstyrelsen Västernorrland och arbetet leds av processledare Jan Sahlén, Landstinget Västernorrland. Följande områden ringades in som viktiga, med relevans och potential för näringslivets medverkan, investeringar, forskning, nationella uppdrag samt för att de har internationell anknytning:

Dokumenthantering (Records management) d v s utveckling av metod- och teknikstöd för processanalys, metadata, strukturering och dokumentkontroll m.m. för effektivisering och kvalitetssäkring. Forskning och utveckling av ett datalabb vid MIUN, i syfte att stärka dokumenthanteringen och informationsförvaltningen i olika typer av verksamheter.

Kulturarv & tillgänglighet d v s metod- och teknikutveckling för digitalisering och digital informationsförsörjning av kulturarv, utveckling av resurser för lokal medverkan och kulturarvsportaler som miljö för tillgängliggörande och samverkan.

OAIS, d v s utveckla ett nationellt kompetenscentrum kring frågor som metod- och teknikutveckling för arkivering, långsiktigt bevarande och återvinning av digitala informationsresurser, praktisk implementering samt forskning. Utvärdera och anpassa den internationella modellen för utvecklande och förvaltande av digitala arkivsystem, OAIS (Open Archival Information System) till svenska förutsättningar.

Då arkivklustret tidigare rapporterat från flera olika verksamheter och presenterat klustrets bredd, väljer vi nu att lyfta fram några kanske hittills mindre kända aktörer; Bildhotellet AB, Digitalisering av ljud och bild i Ånge och SCA Skog AB - Arkiv och Kultur samt Näringslivsarkiv i Norrland. Den expanderande verksamheten vid Mediakonverteringscentrum, MKC i Fränsta har en given plats i tillväxksammanhang. Men innan dess en sammanfattning av Access i länet:

Access

Under 2006-2008 har Kulturrådet i uppdrag att genomföra sysselsättningsåtgärder inom kultursektorn. Syftet är att stärka arbetet att bevara, vårda och tillgängliggöra samlingar, föremål och arkivalier. Sysselsättningseffekter och samverkan var honnörsord när medel beviljades. Sedan våren -06 har Kulturrådet fördelat 500 miljoner kronor. Västernorrlands län har haft flest Access-anställda i relation till sin befolkning. Av totalt 924 personer som anställdes i landet var drygt 80 sysselsatta i länet 2007. En förklaring till det lyckosamma utfallet är den gemensamma plattform som processades fram inom nätverket ABM Kulturarv inför första ansökningsomgången. Sedan dess har ABM i länet samverkat kring kompetensutveckling och teknisk samordning. Under 2008 ska Access fasas ut, därför

fördelades "bara" ca 75 miljoner . Länet beviljades i januari sammanlagt ca 5,4 miljoner och SVAR, MKC, Landsarkivet i Härnösand och ABM Resurs kan därför förlänga sina projekt under 2008.

<http://abm.vlm.se/access.html>

MKC om sitt accessprojekt: 2007 arbetade 9 personer i projektet hos MKC och en fortsättning med 3 personer under 2008 har beviljats. Arbetsuppgifter som genomförts är utveckling av system och metoder för ficeskanning, och skanning av fotografiskt material. Skanning och filhantering av prioriterat material hos Statens arkiv har också genomförts. Vidare har projektet möjliggjort att utbilda personal inom Statens arkiv i den digitala kedjan och skanningsprocesser. Utveckling av ficeskanningstekniken har medfört att ficeskanning numera ingår i MKC's normala produktion. 2008 fortsätter utveckling och skanning av fotografiskt material, skanning av prioriterat material inom Statens arkiv samt filhantering.

Beskrivningen stärker bilden Access i Västernorrland; Access har möjliggjort teknikutveckling och fortbildning, vilket resulterat i nya utmanande och viktiga möjligheter. Den gemensamma plattformen, studiedagarna och den gemensamma konferens och mässa som genomfördes hösten -07 har stärkt nätverket av ABM-aktörer i länet.

Bildhotellet AB, Sundsvall

Bildhotellet AB är ett privatägt företag som affärsidé har att tillhandahålla tjänster och kunskaper för att bevara bilder (fotografiska) och göra dem tillgängliga via t ex Internet. Företaget erbjuder tjänster för upparbetning av äldre bildarkiv; upprätta handlingsplaner och inventera befintliga bildarkiv, samt göra urval, emballera, skanna, registrera och förvalta fysiska bildarkiv åt sina kunder. För digitala bilder tillhandahåller företaget plats i dataservrar med speciella programvaror för dagens digitala bildflöden internt och externt i organisationer och företag. Idag har företaget förvaltningsansvar för stora företags bildarkiv, bl. a SCA och SAS. Förutom dessa finns kommuner, mindre företag och fotografer som kunder. Bildhotellet är ett ledande företag inom sin bransch. Målet är att behålla den rollen och att förstärka positionen. Målsättningen är också att företaget ska nå sina ekonomiska mål och det speglar de mål i avtal med kunderna som Bildhotellet ska uppfylla. Att öka antalet kunder är självfallet den viktigaste målsättning för företaget.

Rapport: Håkan Wirström

Nästa rapport kommer från Ånge och verksamheten vid Sveriges Radio Förvaltnings AB – Digitalisering av ljud och bild:

Sveriges Radio Förvaltnings AB - Digitalisering av ljud och bild i Ånge.

Sveriges Radio Förvaltnings AB ska i sin anläggning i Ånge fram till december 2009 migrera och digitalisera över 100 000 timmar inspelade TV-program. Anläggningen driftsattes hösten 2006 och har under 2007 byggts ut till full kapacitet. Anläggningen är utan tvekan unik i Europa, kanske i världen. Projektet finansieras av EU:s strukturfonder, Länsstyrelsen i Västernorrland, Ljunganastiftelsen och arbetsförmedlingen i Ånge. I uppdraget ingår att samla in och bevara materialet för framtiden och göra det tillgängligt. Genom att migrera informationen från magnetbanden till digital form kan programmen räddas och återanvändas. Detta sker storskaligt i Ånge. Varje månad kommer en lastbil med över 5 000 magnetband från Stockholm. Banden innehåller unikt material och hanteras mycket försiktigt. Det är viktigt att hela tiden hålla reda på var banden befinner sig, programbolagen kan akut behöva få tillgång till dem vid en större nyhetshändelse. Operatören i Ånge preparerar bandet, läser in de uppgifter som krävs, sätter bandet i videobandspelare och startar uppspelningen, och

övervakar avspelningen och resultatet av den. En lyckad avspelning resulterar i en digital fil för lagring. Kvaliteten på den digitala informationen ska vara så hög att programmen kan sändas igen. Vid årsskiftet 2007/2008 hade över 16 000 band migrerats och digitaliserats.
Rapport: Gunilla Mellberg

Att arkiven har betydelse för att utveckla kulturella besöksmål och att de är resurser för humaniora vittnar rapporten från SCA Skog AB, Arkiv och Kultur om:

Merlo Arkiv - SCA Skog AB, Arkiv och Kultur

Under 2007 har ett gott samarbete utvecklats mellan SCA Merlo Arkiv och Institutionen för humaniora vid MIUN i Härnösand, samt Norra Bergets kulturhistoriska verksamhet, Sundsvalls kulturskola och Sundsvalls museum. En arkeologisk utgrävning av en kolarkoja har gjorts i anslutning till en kolmila, som av någon anledning milades färdig men aldrig revs ur. Platsen är Årskogen i Nordanstigs kommun. Kolning har förekommit åt Galtströms Bruk sedan 1600-talet. Marken ägs av SCA som också, genom Arkiv och Kultur, förvaltar industriminnet Galtströms Bruk. Att gräva ut kojan är ett försök att tidsbestämma milans ålder. Föremål funna i jorden kan ge fakta om kolarnas liv. Under 2008 kommer en dendrokronologisk undersökning att göras, liksom frukt-, frö- samt pollenanalys på materialet. Parallellt pågår en arkivstudie om kolning kring Galtström, som kan ge en bild av kolarnas livsvillkor. Galtströms Bruks arkiv finns på Merlo Arkiv. Samarbetet mellan ovanstående institutioner har genom projektet fördjupats och det fortsätter även under 2008.

Rapport: Kjell-Åke Hermansson

En viktig resurs för såväl forskning som för företag i Norrland är Näringslivsarkiv i Norrland, NIN.

Näringslivsarkiv i Norrland - NIN

NIN är en ideell förening som bildades 1985 för att bistå norrländska företag att ta hand om sina arkiv. NIN finns sedan 2004 i Arkivcentrum Nord på Kusthöjden i Härnösand. NIN:s syfte är att driva ett näringslivsarkiv för Norrland där de viktigaste uppgifterna är att ge företagen möjlighet att förvara arkiv på säkert sätt till låga kostnader, samt att främja forskning med anknytning till Norrlands näringsliv. Företag som deponerar arkiv hos NIN äger själva arkiven och bestämmer om utomstående ska ha tillgång till materialet. NIN förvarar ca 2 000 hyllmeter handlingar från över 450 arkivbildare. Handlingarna sträcker sig från 1600-talet till nutid. Målet är att fortsätta växa så att NIN ekonomiskt kan stå på egna ben. NIN förvarar även stora mängder s.k. "herrelösa arkiv" från sedan länge nedlagda företag. Dessa arkiv ger inga intäkter och därför är NIN i nuläget beroende av anslag. NIN upplevde en stor ökning av inkomna arkiv och forskarförfrågningar under 2007. Över 300 hyllmeter arkivhandlingar från ett 10-tal företag inkom. Möjligheterna att fortsätta växa är mycket goda och redan nu ser vi en fortsatt ökning av forskarförfrågningar.

Rapport: Daniel Nordin

Till sist en rapport från den växande verksamheten vid Mediakonverteringscentrum, MKC i Fränsta:

Riksarkivet, Mediakonverteringscentrum – MKC i Fränsta

Under 2007 har MKC uppnått den största produktionen någonsin i verksamhetens historia då totalt 21,8 miljoner digitala bilder har framställts. Omsättningen var också den högsta någonsin på drygt 46 M kr. Vid årets slut var 96 personer anställda hos MKC. Under 2008 beräknas orderingången bli nästa lika stor som för 2007. Ett stöd på 5,1 Mkr har erhållits från

EU:s Regionala fond som kommer att göra det möjligt att utveckla teknik och system för sökning av digitala bilder. Projektet som kommer att pågå till 2010-08-31 heter IMFIND (hitta bilder) och övriga finansiärer är Riksarkivet, Landsarkivet i Härnösand och Lantmäteriet. Mittuniversitetet kommer även att delta i utvecklingsarbetet. Det två stora uppdragsgivarna för MKC är Lantmäteriet och Riksarkivet, men arbeten har också utförts åt ett flertal kommuner, Länsstyrelsen Kronoberg, och Riksantikvarieämbetet. Konsultuppdrag har utförts år Swedesurvey i Kroatien. Arbetet fortsätter under 2008. MKC fortsätter att delta i EU-samarbetet för digitalisering av det europeiska kulturarvet.
Rapport: Lennart Hedlund

Avslutningsvis kan vi rapportera följande från Mittuniversitetet

Mittuniversitetet - Arkiv- och informationsvetenskap

Dr Karen Anderson från Edith Cowan University, Perth Australien, som i höstas utnämndes till professor i Arkiv- och informationsvetenskap vid MIUN i Härnösand, tillträdde i januari 2008 sin post. Professuren är den första ordinarie i ämnet i Norden. Karen Anderson har byggt upp den arkivvetenskapliga utbildningen vid Edith Cowan University, och har ett starkt intresse för distansutbildning och e-learning. Hennes övriga forskningsintressen är bl. a professionsutveckling och arkiv- och dokumenthantering i digitala miljöer.

Kulturarv Västernorrland

Portalen Kulturarv Västernorrland har under 2007 byggts om och fått nya sökmöjligheter; genom att klicka på karta, genom fritextsökning och genom att söka via ämnesord. I februari 2008 kommer den nya portalen att lanseras. Bakom portalen finns en arbetsgrupp bestående av representanter för Landsarkivet i Härnösand, Länsbiblioteket Västernorrland och Läns museet Västernorrland. Utvecklingsarbetet har skett och sker i samverkan med aktörer i ett nationellt nätverk av ABM-verksamheter.
<http://www.kulturarvvasternorrland.se>

För arkivklustret

Härnösand den 5 februari 2008

Carina Strömberg, landsarkivarie Landsarkivet i Härnösand

Märta Molin, projektsamordnare, ABM Resurs Västernorrland